

MAATWERKAFSPRAKEN VLUCHTELINGENONDERWIJS

In Nijmegen krijgen honderden kinderen van vluchtelingen sinds 11 januari 2016 onderwijs.

Met 15 bussen worden zij dagelijks van asielzoekerscentrum Heumensoord naar een schoolgebouw gebracht. Schoolbestuurder Toine Janssen van Conexus: “We wilden niet dat er in de winter door verveling spanningen ontstaan. Mede dankzij afspraken met het ministerie en de inzet van talloze mensen konden de lessen na amper twee maanden al starten.”

TEKST BOUWSTENEN VOOR SOCIAAL

‘Je hebt geen tijd te

Vluchtelingen maken een wandeling nabij opvanglocatie Heumensoord in Nijmegen.
Foto: Flip Franssen/
Hollandse Hoogte

De tijdelijke opvang Heumensoord bij Nijmegen biedt onderdak aan 3.000 vluchtelingen. Daaronder bevinden zich op dit moment tussen de 500 en 600 leerplichtige kinderen, waaronder 296 in de basisschoolleeftijd. De schoolbesturen zijn hierover in de laatste week van oktober 2015 door de gemeente en het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) geïnformeerd. “Je weet natuurlijk wel dat die vraag een keer gaat komen. Maar je hebt geen idee van aantallen, en over hoe een en ander in zijn werk gaat. We wisten alleen dat we geen tijd te verliezen hadden”, aldus CvB-lid Toine Janssen van Conexus.

Conexus, met 30 scholen het grootste schoolbestuur voor basisonderwijs in Nijmegen, heeft al 15 jaar ervaring met grootschalig onderwijs aan nieuwkomers, waaronder ook bewoners van het reguliere AZC in Nijmegen. Jaarlijks wordt aan 60 tot 75 kinderen Nederlands als tweede taal onderwezen in voltijdse schakelklassen, die op één

basisschool in Nijmegen geconcentreerd zijn. Na een jaar kunnen deze kinderen met succes een basisschool in de eigen wijk bezoeken.

Onmogelijke opgave

Het leek bijna een onmogelijke opgave om dit basisonderwijs in enkele maanden op te schalen met 300 leerlingen. Toch is dat gelukt. Op 11 januari zijn de lessen van start gegaan. Het belangrijkste was het vinden van huisvesting. “De meeste gemeenten hebben te maken met 10 tot 20 kinderen, waaraan ze onderwijs moeten bieden. Meestal hebben die wel ergens een schoolgebouw, waar door de krimp enkele lokalen leeg staan. Wij moeten 600 kinderen huisvesten. Dat is van een heel andere orde, ook qua personeel. Dat kun je niet zomaar uit je organisatie trekken.”

**‘DE MEESTE GEMEENTEN HEBBEN
TE MAKEN MET 10 TOT 20 KINDEREN.
WIJ MOETEN 600 KINDEREN
HUISVESTEN’**

De huisvesting in Nijmegen moest voldoen aan een aantal eisen. Het moet groot genoeg zijn voor 20 tot 25 groepen basisonderwijs en 12 groepen voortgezet onderwijs. Op die plek kan ook de expertise en zorgondersteuning worden ondergebracht. Concentratie op één plek wordt door de kinderen ervaren als een veilige omgeving, omdat broertjes en zusjes dan niet worden verspreid over de stad. “Kinderen moeten eerst afkicken van traumatische ervaringen. Ze moeten tot rust komen in een stabiele omgeving, het gevoel van veiligheid en vertrouwen herwinnen en terugkeren naar normale omgangsvormen”, zegt Janssen. “Daarom duurt het vaak een aantal weken voordat ze door kunnen stromen naar het reguliere AZC-onderwijs.”

Al voordat er geschikte huisvesting gevonden was, startte Conexus in samenspraak met de andere schoolbesturen met het werven van personeel en het uitzetten van lijnen om methoden en meubilair te bestellen, in heel grote aantallen. Janssen: “We zijn daar meteen mee gestart, zodat ons dat geen tijd meer zou kosten zodra er een ‘go’ werd gegeven.” Met succes, want op 11 januari 2016 was het onderwijsteam compleet, geschoold en goed voorbereid op de situatie. Desondanks moest er toch nog flink worden geïmproviseerd om de normale schoolinrichting zoals het meubilair, de laptops, digiborden (voor taalonderwijs) en het lesmateriaal op tijd ter beschikking te hebben. “Nog tot in de kerstvakantie is het gebouw verbouwd, is de ict-infrastructuur operationeel gemaakt, zijn brandalarmen gecontroleerd en de inrichting en onderwijsleermiddelen versneld geleverd. Het is echt waanzinnig mooi om te zien dat iedereen die ik heb moeten benaderen alles op alles heeft gezet om dat mogelijk te maken”, zegt de schoolbestuurder.

Doordecentralisatie en buitenonderhoud

De onderwijshuisvesting in Nijmegen is doorgedecentraliseerd. De schoolbesturen krijgen jaarlijks op basis van leerlingenaantallen van de gemeente een uitkering en zijn samen verantwoordelijk voor de schoolgebouwen. Het gebouw waar het AZC-onderwijs gegeven wordt, valt buiten die afspraak. Dat gebouw is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het COA en de gemeente. Janssen: "Wij gaan geen verantwoordelijkheid nemen voor de huisvesting van leerlingen die plots komen en plots weer weg zijn. Dat zijn dingen die afhankelijk zijn van internationale ontwikkelingen en geregeld worden door burgemeesters en de politiek. Dat ligt buiten onze beïnvloedingssfeer, dus daar gaan wij geen enkele cent van de doordecentralisatie in stoppen." De overheveling van het buitenonderhoud is evenmin van toepassing op het tijdelijke schoolgebouw. Vanwege de tijdelijkheid heeft Conexus geen financiële buffers kunnen opbouwen, maar zou wel geconfronteerd worden met eventuele toekomstige hoge onderhoudslasten. "We hebben dan op geen enkele manier *return on investment*. Daarom hebben we met de gemeente afgesproken dat wij het klein-onderhoud zelf doen en dat de gemeente het groot-onderhoud voor zijn rekening neemt", zegt Janssen.

Financieel maatwerk

De bekostigingsstructuur van het vluchtelingenonderwijs in Nederland is ingericht op de opvang van beperkte aantallen kinderen onder meer stabiele omstandigheden. Voor uitzonderlijke situaties, waarbij zoveel kinderen zo snel moeten worden bediend met zo'n grote onzekerheidsmarge, is die structuur niet geschikt. Volgens een ruwe schatting kost het Conexus op jaarbasis bijna 2 miljoen euro aan personeelslasten om aan de 300 extra vluchtelingenkinderen basisonderwijs te geven. De financiering van dit onderwijs is opgesplitst in 10 verschillende regelingen (Ohba, reguliere en bijzondere bekostiging, groeiregelingen, gewichtenregeling, kaderregeling COA, zorgregeling, et cetera). Elke regeling werkt met andere criteria, teldata en uitkeringstermijnen, en op sommige regelingen kan alleen aanspraak worden gemaakt via de gemeente. Dat legt enorm veel administratieve druk op de scholen en maakt het 'hartstikke lastig' voor besturen om een sluitende *businesscase* te ontwikkelen.

Toine Janssen is hierover in gesprek gegaan met het ministerie van OCW. Het resultaat is dat er in Nijmegen maatwerkafspraken zijn gemaakt. Het schoolbestuur ontvangt tot 1 juni 2016 bekostiging op basis van 296 leerlingen. Als het aantal leerlingen in de tussentijd stijgt, wordt er aanvullend gefinancierd. Als er leerlingen wegvallen, wordt er niet gekort. Voor de periode na 1 juni zal opnieuw worden overlegd. Deze simpele regeling maakt de administratieve druk op de scholen minder groot.

Door de maatwerkbekostiging konden de scholen snel aan de slag, maar voor de langere termijn is dit geen oplossing. "Er is nu een oplossing voor de tijdelijkheid en de snelheid waarmee we moeten opereren. Maar deze financiering biedt geen ruimte om de flexibiliteit die we op termijn nodig hebben voor personele inzet via uitzendbureaus op te lossen. We zijn nu genooddaakt om met tijdelijke aanstellingen te werken. Dat is 25 tot 30 procent goedkoper, maar daardoor zullen we straks onherroepelijk tegen de CAO PO en de Wet Werk en Zekerheid aanlopen." Janssen overlegt met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de mogelijkheid om voor deze situatie een uitzondering te maken.

Bouwstenen voor Sociaal is een sectorverbindend platform van en voor bestuurders, managers en professionals in maatschappelijk vastgoed. Binnen het platform bestaat een netwerk onderwijshuisvesting. www.bouwstenen.nl

Schoolbestuurder Toine Janssen: "Het is waanzinnig mooi om te zien dat iedereen die ik heb moeten benaderen alles op alles heeft gezet om dit mogelijk te maken."

BEKOSTIGING HUISVESTING EN FACILITEITEN

Specifiek voor de bekostiging van huisvesting voor onderwijs aan kinderen van vluchtelingen kunnen gemeenten gebruik maken van de Ohba-regeling (Onderwijshuisvestingsbudgetten ten behoeve van basisonderwijs aan kinderen), een onderdeel van de Faciliteitenregeling van het COA. Deze ministeriële regeling verschaft een bijdrage in de stichtingskosten voor onderwijshuisvesting.

Het gaat zowel om een bijdrage aan nieuw te realiseren voorzieningen als om uitbreiding van bestaande voorzieningen. Naast de Ohba kent het COA een algemene regeling voor het faciliteren van onderwijs aan leerplichtige kinderen, het Kader Onderwijsvoorziening en faciliteiten behoeve van kinderen. Hierin wordt de vergoeding van schrijfmateriaal, schooltas,

gym- en zwemspullen (uitgekeerd aan de ouders) en de vergoeding van kosten van administratieve procedures en schoolvervoer (uitgekeerd aan de scholen) geregeld.

Meer informatie over regelingen rondom de opvang van vluchtelingen: www.avv.nl/artikelen/bekostigingenmaatwerkonderwijsasielzoekerskinderen